

KUN-MOLNÁR SÁNDOR:

SZEPTEMBERI VALLOMÁS

Alljunk meg itt egy pillanatra, könyököljünk a nívós kokorlátra és nézzük egy darabig a Tiszát, a Folyót. Valamikor, hat évvel ezelőtt ugyanitt könyököltem s vígasztalan magányban kerestem, tapogattam ennek az idegen életnek a lelkét, az ütemét, szabályait és fortélyait, nyugtalanul szimatoltam új életkörülményeim nagyszerűségét. Mögöttem egy távoli város és két évtizedes ifjúságom, idegimben nagy vállalkozások feszegő nyugtalansága és lelkemben a lombozó bizonyosság, hogy végre itt majd történik valami velem, valami, ami-ben egyszerre körémfonódik kaland és nyugalom, kultúra és egyszerűség, szépség és erő, hit és alázat. Zsebet kiforgattam s megegyszer átnézgettem összes irataimat. Minden rendben volt, nem lehettek többé kétségek, egyetemi polgár lettem, nyugodtan könyököltem tehát és vártam a csodát.

Szerettem volna, ha egy idősebb kollega mellém telepedik, aki már jártas ebben az idegen világban és jóindulatúan megsűgja nekem a titkát, az egyetemi élet titkát, melyhez alkalmazkodnom és ragaszkodnom kell, ha valóban csodát akarok. De nem jött senki. Egyedül maradtam és mindvégig magányosan éltem, figyeltem és alkalmazkodtam, akartam és cselekedtem. Láttam és átéltem a csodát: egyetemi polgár voltam.

Most ketten könyökölünk a Folyó partján, veled, aki elsőfelvált egyetemi hallgató vagy, újdonsült egyetemi polgár, s zsebedben éppolyan melege simogatásokkal dédelgeted okirataidat, mint néhány évvel ezelőtt magam. Körülbelül ugyanolyan távolságról és homályból érkezél ide, mint én s szemedben csaknem ugyanaz a mély nyugtalanság keresi a dolgok titkát, a valahol meglapult lényegét. Szeretném megkönnyíteni a dolgodat. Szeretném, ha te is átélhetnéd az első következő években megújuló csodát, ha minden porcikáddal és lelked minden rezdületével egyetemi polgár lennél, őszintén, kétségbevonhatatlanul. Szeretném az öregebb, a tapasztaltabb, a vén diák jogán és őszinte jóindulattal füledbe súgni a titkot, azt a néhány alapelvet, mely szerint gondolkodnod és élned kell, az egyetem falai között éppúgy, mint a város utcáin, vagy kicsiny diákszobádban.

Mindenek előtt: övveled ki önmagadban jól, hogy egyetemi polgár vagy s foglalkozásod minden más foglalkozásnál rangosabb, előkelőbb. Aki nálad ebben az országban s egyáltalán ezen a földön nagyságosabb, az csak anyagi értelemben lehet az. Neked méltóságod van! Kelj föl naponta ebben a tudatban és élj benne fölkeléstől lenyugovásig, mint egy acélvértetben. Elj mindig lelki egyenességben, soha meg ne hajolj és kerülj el minden mozdulatot, mely méltóságodon aluli. Menekülj minden megaláztatástól, hogy önérted soha meg ne rokkanjon. Ennek a magatartásnak lényege az **Egyetemi öntudat**, mely, sajnos, egyetemi polgáraink nagyobb részében pusztulóban van. Kiirtotta belőlük az anyagi kiszolgáltatottság s belőlük az önfegyelm hiánya. Ha ilyenekkel találkozol, ne sajnálj tőlük néhány biztató megjegyzést, néhány tanácsot, melytől kiegyenesedhetnek. De ne keveredjél közüjük. Te csak gondoldj mindig arra, hogy egyetemi polgárnak lenni már évtizedekkel ezelőtt is szinte polgári foglalkozás volt, s a legnagyobb tiszteletet és megbecsülést érdemlő foglalkozás. Gondoldj erre és semmilyen körülmények között ne légy megalkuvó.

Ehhez a magatartáshoz helyes, tárgyilagos önértékelés és belső fegyelm kell. Külső dolgokból elegendő egy fésű és egy körömkefe. A lélek a fontos, az egyetemi méltóságot sugárzó lélek.

Tudom, szegénysorsú gyermek vagy, mar a beiratkozásnál anyagi mehezéged voltak s előreláthatóan sokszor lesznek ilyen természetű gatlásaid. Ne engedd földhöz lapítani magad. Gondoldj arra, hogy később és mindig is így lesz, mert olyan országban élsz, ahol analfabéták többit kereshetnek, mint a te professzoraid. Mondom, ne engedd, hogy a esüggedés és elkeseredés gyökeret verjen benned. Vigasztaljon az a tudat, hogy szerte az országban tömegével nőnek fiatalok, akik látják a ferdeségeket s egyszer talán meg is oldják feladataikat. Aitól nem kell még félned, hogy éhenhalsz. Dolgozni jöttél, hát dolgozai és ne keseregj. Végezd a munkádat teljes szivedből és teljes erődből, hogy egyenes lélekkel állhass professzoraid elé. Tanulmányaidban ne legyenek hézagok, hogy megőrizhessed méltóságodat a kollokviumok idején. Kitüntetéssel érettségiztél, vedd természetesen, hogy támogatnak s légy ezután is mindig eminens, hogy görnyedés nélkül fogaddhasd az érdekeit szolgáló intézmények támogatását. Hacsak lehet, azért kerülj el a kilineslést még ezeken a helyeken is. Tedd hamarosan önállóvá magad, mert így könnyebben megőrizheted öntudatod egységét. Az öntudatodét, hogy egyetemi polgár vagy. Cövekeld ki magadban minden nap reggelén a saját méltóságodat s tanulj meg úgy élni, olyan következetes méltósággal, ahogyan kötelességed.

A munka napjain látsz majd hatalmas épületeket s a falakon belül rátalálasz a szellemi élet apró, de nélkülözhetetlen eszközeire, könyvekre és folyóiratokra, csipeszre és lombikokra. Hajolj mély tisztelettel a tárgyak fölé, mert ők a kultúra, a szakismeret, a biztos és folyton emelkedő tudomány. A kultúrában, az elmélyedő tudományos munkában nincs más feladatod, mint a **helyes tájékozódás és az alaposág**.

Igen helyesen kell tájékozódnod a kultúra hálózatán, ez a másik legnagyobb feladatod. Nézz körül naponta a világban és füled a legtávolabbi hangokat, légy álmodban is éber, mert olyan kor gyermeke vagy, amikor minden szándékot, akaratot és mozdulatot nyilván kell tartani. Látni fogod, hogy a kultúra nem öncél, minden kultúrmozzanatnak sajátos korszerű célzatossága, hivatása van, hogy a kultúra ma sokkal inkább eszköz, mint bármikor a múltban. Meg kell találnod a rendelkezésedre álló eszköz, a kiválasztott szaktudomány területén a helyes, az elmellőzhetetlen célt, melyért majd gürölnöd kell éjjel-nappal, szívvel-lélekkel.

Szeretném, ha naponta rádöbbenél magyarságodra s ez a magad-rátalálás lendítés lehetne a kitűzött cél felé. Nézd a nagyobb nemzetek fiait: — civilben és katonaruhában görnyednek a kultúra forrásaira és minden porcikájukkal a nemzet szolgálatára sietnek. Te magyar vagy, sokkal kisebb és sokkal tehetségesebb nép gyermeke, neked elől kell járnod ezen a kontinensen minden igyekezetben. Hajolj tehát a boncasztal fölé, könyökölj bele a könyvek rengetegébe és dolgozzál úgy, mintha minden mozdulatod a magyarság szellemi előkelőségét igazolná.

Eppen ezért légy óvatos. Találkozol majd dolgokkal, melyek a mély magyarság védjegyével kígyóznak hozzád s így akarnak belédplántálni

egy konok és korlátolt életszemléletet. Emelkedjél magasan föléjük, mert könnyen elveszitheted talpad alól az európai talajt s olyan homályba jutsz, ahonnan nehéz lesz kilábalnod. Állj mindig egyenesen, hogy átláthass a Kárpátok vonulatán és ne hűnyd be szemedet az idegen dolgok láttán. Ne az elszigeteltségben, az osztálygömbben, a tudatos, szándékolt korlátolt-ságban légy mély-magyar, hanem sajátosan magyar kultúrád talapzatain légy kiemelkedően európai. Ehhez elfogulatlan, indulatmentesnek, tárgyilagossáknak, alaposnak kell lenned. Tiszteld és becsüld az adatokat, a statisztikát, a megelőző korok és tudósok véleményét: tiszteld a kultúrát. Fiatal vagy s a szellemi erőknél ebben a pazar bőségben nem engedheted meg magadnak, hogy felületes vagy hézagos légy. Engedd át ezt a kényelmet a betű parazitáinak. Te csak maradj minden munkádban alapos és ne dőlj be azoknak, akik mindenképpen »nagy dilettánst« akarnak belőled, mert ők maguk is siralmasan csak dilettánsok. A jövő mindig a szakértelemé s a jóindulatú konyítások ma már elégtelenek. Légy tehát alapos.

És látsz majd úton-útfélen hirdetőket, melyek kicsalognak magányodból és bajtársi életre csábítanak, mondván, hogy »erő és szellem«, »hit és alázat«. Így kínálják a közösségi élet, az egymásratalálás vonzó lehetőségeit, de ezek olyan közösségek, ahol a legkétségbeejtőbb magány várna rád. Ha ilyeneket látsz, fordítsd el szomorúan a fejedet, s ne menj a gyülekeztbe, hanem keress meg barátait, ismerőseidet s készüdj el lélekben egy előbb-utóbb következő egységre. Ne ülj le a forgács mellé, hanem keress meg a lát és pihenj meg annak árnyékában. Ne egyesületet keress, hanem egységet, ne szekták és gyülekezetek lebegjenek szemeid előtt, hanem a nemzet s az Egyház. Keress a magyarság lelki egységét s ha keresed, meg is taláod azt: utcán, munkahelyen, társalgóban és templomban. Csak keresni kell. Légy vetélkedő a jóságban és türelemben, a munkában és alázatban, a szeretetben és szolgálatban. Szolgálj a magyarságot teljes tudással és teljes méltósággal. Ezért ne alapíts gítegyeket s ne igyekezzél törzsfőnök lenni. Hidd el, semmi értelme. Ha mégis megindulnál, menj oda, ahol az egységet akarják és szolgálják, mert a jövő egységes gondolkodást, egységes magatartást követel majd a magyarságtól. Ennek az egységnek légy szorgalmas apostola és szakíts le magadról minden kötelet, ami ebben gátol. A magyarság egysége a lelkek egysége, s a vérvérségből csak azt kell kizárni, aki hasoníthatatlanul idegen vagy fertőz. Az egységre való előkészület legyen a te bajtársi életed. Ne légy soha bajtárs, de légy mindig bajtársias: **becsüld meg másokban is a fajtádat**. Ne légy hangos, ha itt-ott alkalma nyílik a kiáltásra, sokkal okosabban teszed, ha igen halkán, de szívósan állandóan elismételgeted komoly megjegyzésedet, hogy a **magyar fiatalok ne várja és tervezgesse, hanem teremtsen meg a nélkülözhetetlen egységet**. És ez az egység legyen időtállóan szilárd, legyen a fiatalság egysége, érezzük meg benne a fiatal test és lélek sodrását, az alvó erők felszabadult látását, a nemes indulatok építő bőségét.

Ennek az egységnek légy az apostola. Fordulj el hát minden hirdetésről, minden színes és hangos falragasztól, karolj bele ismerőseidbe és mond el naponta százszor, ezerszer a magad igazát, ezt a komoly és mély életparancsot.

Majd találkozol koponyákkal, melyek sötétek és üresek. Ezek minden kis érintésre azt kongják, hogy mai fiatal vagy, felrúgsz minden szabályt, erkölceseid romlottak s nem vagy alkalmas arra, hogy politizálj, hogy rád lehetne bízni a nemzet jövőjét. Ezek nem ismernek téged, s valami ködös, megmagyarázhatatlan rosszindulat diktálja nekik a szavakat. Ne vedd rossznéven tőlük a saját butaságukat. Te csak maradj továbbra is jó, végezd a munkádat becsülettel, add meg a császárnak és Istennek, amit megadhatasz. Semmivel sem vagy rosszabb, erkölcstelenebb, mint más korok fiatalsága, sőt, elárulom neked, hogy alig volt a magyarság történetében korszak, amikor annyi tiszta lélekűt, okos, felkészült, jóindulatú és tottrekés fiatalember állt volna ennek az országnak rendelkezésére, mint ma. Csak a kéz béna, mely ezt a fiatalságot tartja. Öreg, fonnyadt kéz, nem ismeri a játék, a küzdelem legújabb szabályait. A lényeg az, hogy te magad higgyél a saját belső tisztaságodban s ne késsél sokáig igazolni ezt, hogy ne kételkedjenek morális értékidben sem.

Hallgassunk el egy kicsit, hogy jobban a lelkünkbe vésődjenek a szavak. Két bozontos, fésületlen szót súgok még neked, mert ezt mindennél sürögősebbnek kell tartanod: — **magyarságszolgálat és fegyelm**. Bozontos fogalmak ezek, összehozta jelentésüket a rengeteg illetéktelen hivatkozás. Szeretném, ha őszintősen megéreznéd a helyes értelmezés jelentőségét, a feladat terjedelmét és súlyát, meglátnád a lehetőségeket és akarnád a célt. Mert akarnod kell. A magyarság minden létkérdését és feladatát ismerned, szolgálnod kell. Egyetlen síkra kell terítened a magyar élet minden rancolatát: — a saját életed síkjára. Ha nem lennél képes erre a szintetikus gondolkodásra és munkára, akkor is azt ajánlanám: — **szolgálj magyarságodat szakismereted alaposágával s lelkületed tisztaságával**. De ne légy hívős elmélet, hanem légy mindig eleven mozgás, **magyarságszolgálatod ne csupán lírai együttérzés, hanem szívós együttműködés legyen**.

Légy végül testben és lélekben mindig fegyelmzett. Ismerd meg ennek a kornak minden szabályát és törvényét, de ne alkalmazkodjál hozzájuk, hanem tedd magadévá azokat, hogy szinte belőled következzenek.

De talán a szóból ennyi is elegendő. Feladataid sokasága beláthatatlan, hallgassunk hát el és nézzük tovább a Tiszát, a Folyót. Nézd ezeket a lomha, nehéz, fekete uszályokat s a rakodó munkások megállásnélküli, ütemes lépéseit. Figyeld a világot, a szüntelen történést, ezt a konok, könyörtelen iparkodást. Tarts számon minden alvó és minden megmozdult erőt figyeld meg hatalmát és irányát, hogy meglepetések soha ne érjenek.

Nézzük át megegyszer az irataidat. Igen, itt minden rendben. Várj, még a lelkedet is mutasd meg: nézz mélyen a szemembe és fogd meg a kezem. Igen, itt is minden rendben. Egyetemi polgár lettél: szellemi élgyalogosa ennek a maroknyi népnek s ezután csak úgy szabad élned, ahogyan méltóságod megköveteli.

Ugy-e, nehéz feladat egyetemi polgárnak lenni? Bizony nehéz feladat. Bocssás meg, dolgom van, elintézetlen ügyeim vannak, szeretném meg-alapozni a jövőmet... Igen, én erre megyek, jobbra... te csak menj mindig egyenesen!

Olvasd az

UJ ELETET